Štev. 13. V Ljubljani, dne 15. julija 1924. IV. leto.

List izhaja dvakrat na mesec.
Posamezna št. 75 p
Naročnina mesečno 1
Rokopisi se vračajo
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Državna licejska knjižnica
Ljubljana

VOJNI INVALID

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo in upravništvo v Št. Peterski vojašnici.

Glasilo izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.

Proti redukciji.

Pokazalo se je, da zna biti med danes zaščitenimi vojnimi žrtvami tretjina reduciranih, bodisi deloma, največ pa popolnoma.

To je udarec, ki se ga ne more kar tako pasirati, ker napravlja nečuvene krivice masi naših tovarišev in tovarišic.

Podvzelo se je že različne mere, toda do danes še ni nobenega izgleda, ali se mislijo storjene krivice popraviti, ali ne?

Oblast gre mirno brez ozira svojo pot naprej in hoče izbaciti kar si je začrtala, ker brez take redukcije noče izdati stalnega zakona, ker se ji zdi preskrba vojnih žrtev v tem obsegu za državo preobtežilna. Zato gre tudi preko dejanskega stanja, samo da doseže svoj namen.

Mi pa ne moremo dopuščati kaj takega. Postopanje zadaja skeleče rane na živih že itak dovolj ranjenih telesih in hoče poganjati nedolžne ljudi v brezpravnost, nekatere pa celo v pogubo.

Udruženje vojnih invalidov ne more kaj takega gledati mirno. Dasi je že precej storilo v tem pogledu, mora biti najglavnejše njegov cilj obramba onih, ki jim gre za biti in ne biti.

Zato poglejmo postopanje redukcije malo od bližje in zastavimo nadaljno pot.

Vzemimo v roke naš današnnji sveti dokument »Začasni invalidski zakon«. Člen 41. predpisuje postopanje v slučaju, da kdo nima uradnih dokazil o pravici zaščite.

V tem slučaju se poslužuje prič, ki morajo biti pod prisego zaslišane.

Vse to postopanje vršijo občinska ali policijska oblastva ter vrnejo cel materijal zaslševanja invalidskemu odseku, ki posluje kot prvoinštančna oblast za presojanje o invalidski pokojnini. Invalidski odsek prisodi pokojnino ter vroči vsako odločbo z akti vred državnemu zastopniku (§ 45.) Isti mora predmet že v 5 dneh vrniti nazaj invalidskemu odseku, ali pa napraviti v slučaju nepravilne odločbe pritožbo (za novopridružene pokrajine) na ministrstvo za socialno politiko.

Po poznejši spremembi vršijo seveda presojanje o pokojnini redna sodišča, ki se morajo pa držati istega postopanja. To ne spremeni nič na stvari.

Sedaj pa primerjajmo poslovanje špecialne komisije. Ministrstvo ji je s pravilnikom predpisalo, da se mora držati strogo po posameznih členih invalidskega zakona in predpisov za presojanje hib in procentov. In res je špecijalna komisija postopala glede dokumentiranja in zaslševanja prič tako, kakor predpisuje zakon. Ona je v tem slučaju predstavljala invalidski odsek, ali prvoinštančno invalidsko sodišče.

Poslala je občinam naročila, da pozovejo vojne žrtve za dokumente ali priče. Dobila je vrnjena poizvedovanja na podlagi katerih je odločila.

Postopala je strogo, ako prav je smela po zadnjem odstavku člena 41., po potrebi sama pozvati prosilca in priče ter jih tudi zaslišati in zapriseči.

Tudi akte je odstopila z odločbami vred na ministrstvo (drž. zastopnika po § 45. menda sploh ni). Akti pa niso prišli v 5 dneh nazaj.

Iz vsega tega se vidi, da je špecialna komisija vršila popolnoma posle prve inštance za presojo pokojnin.

Seveda bi to moral direktno po zakonu invalidski odsek, prešli smo pa že na sodišča in na špecialno komisijo.

Proti odločbi pa ima prizadeti po členu 46. pravico do pritožbe, ki jo vloži na invalidski odsek, ali pa na svoj občinski urad, ki mora pritožitelja brezplačno zaslišati zakaj vlaga pritožbo.

O tej pritožbi bodisi drž. zastopnika ali prosilca razpravlja (za novopridružene pokrajine) ministrstvo za socialno politiko. *Isto sme predmet, ako ni dovolj preiskan, vrniti invalidskemu odseku v dopolnitev.*

To znači, da je prizadetemu dana možnost še tudi potem dokazati svoje pravo, ako v prvem postopanju ni mogel, ali ni znal.

Na vsak način pa je upravičencu z zabranjenjem pritožbe proti špecialni komisiji odvzeto pravo, ki mu pristoja zoper vsako drugo odločbo, razven konečno odločbo, to je vrhovne inštance v ministrstvu. Ista pa postane šele izvršna (§ 48.).

Zoper odločbe špecialnih komisij, ki se morajo vsakemu prizadetemu objaviti pismeno ali ustmeno prihajajo odloki, da se do nadaljnjega ustavi pokojnina, ima dotični pravico pritožbe, ki se ne sme zavrniti kot nesprejeta, kakor se je v par slučajih že zgodilo. V ministrstvu poslujeta sedaj dva vrhovna suda (eden za Srbijo in Črno goro), drugi za prečanske kraje.

Ta dva morata uvaževati in sklepati o pritožbah. Potem bodo njihove odločbe šele izvršene.

V tem smislu je treba, da udruženje zastavi podprto intervencijo.

Upajmo, da se to zgodi, zato počakajmo na nadaljnje rezultate.

Potek invalidskega kongresa.

(Nadaljevanje.)

Izvršni odbor v Ljubljani ima namen osnovati lastno zadrugo. Stavljajo pa se mu od vseh strani zapreke, mesto da bi se podpiral ekonomski položaj invalidskih organizacij, kakor je določeno po zakonu. Ko smo prosili za stroje, ki so odveč v protezni delavnici, se je vprašalo, na temelju kakih predpisov naj bi se to zgodilo. Dotična oseba gotovo ne pozna invalidskega zakona. Na podlagi vsega tega je treba, da dobimo na vodilna mesta osebe, ki nas bodo razumele. Treba je intenzivno delati skupno z ministrstvom, ker smo ž njim vred dva nerazdeljiva faktorja. Splitski kongres je pogrešil, ker ni dal sedanjemu odboru smernic taktike. To moramo sedaj dati novemu odboru. Treba je zelo borbene taktike v mejah zakona. (Odobravanje.)

Zborovanje se prekine na pondeljek 16. VI. t. l. Ta dan otvori ob pol 9. uri tov. Dimitrijevič nadaljno debato. Pozove najprej odbor za prošnje in pritožbe, da gre v drugo sobo reševati došle vloge.

Govori tov. Kunovčič, da je izvestje lepo sestavljeno in bo glasoval zanj. Zadruga pravi, da je osnovana na kapitalistični osnovi. Graja, ker izvestje premalo razjasni zapuščino Milojeviča, ker se je izvršila njegova določba iz gotovih vzrokov, za katere je iskal zaščite povsod, a jo nazadnje našel pri invalidih. Predlaga, da se prepusti organizaciji izdajanje pomoči po sreskih odborih in naj v tem smislu razdeljujejo sredstva finančnih uprav. Z invalidskim zakonom operirajo vse vlade, kot z velikim adutom za volitve. Ker se nar. skupščina sezove 20. oktobra, moramo se poslužiti zadnjih sredstev »zob za zob« in se zbrati v ta namen 16. ali 17. oktobra t. l.

Tov. Nerančič predlaga ne samo debate temveč tudi zaključkov in resolucij.

Dr. Mladenovič pojasnjuje osnovo invalidske zadruge, ki je samostojna popolnoma invalidska in ne more preiti v roke kapitalistov. — Zgraža se, ker se napadajo dobrotvorci kakor Milojevič. Njemu se ni dalo nikakega denarja.

Tov. Gardič veli, da kongres debatira preveč postranskih stvari in se ne drži ciljev in potreb. Ne sme se govoriti samo o tem, kar je prah v oči in kar se debatira po kavarnah. Treba se je zavedati za kaj smo prišli in kaj bomo domov prinesli članstvu. Treba je, da iščemo leka. Vsaka uprava bo lahko delala, ako ji bomo znali pomagati.

V pondeljek dne 16. junija t. l. ob 8. uri 30 min. otvori tov. Dimitrijevič drugi dan kongresa in predlaga, da se odbor za prošnje in pritožbe poda v drugo sobo in reši svoje delo. Kongres se strinja s tem in dotični odbor gre iz dvorane.

Dalje hoče tov. Dimitrijevič, naj bodo govorniki krajši, čemur se delegati protivijo in odločijo, naj vsak govori kolikor hoče.

Tov. Kunovčič konštatira, da je bilo nepravilno, ker je pozdravil Nj. Vel. kralja predsednik in ne kongres, zato je došel odgovor tudi predsedniku. O izvestju govori, da je dobro in pravilno sestavljeno in bo on glasoval zanj. Kritizira zdravljenje po kopališčih, ker je najmizernejše kakor se sedaj vrši. Imeli smo že 100 nadpregledov, pa še zahteva vojni minister pregled invalidov. Zakaj? Saj ne zahtevamo miloščin nego svoje pravo. Govori, da je zapuščina g. Milojevića podana Udruženju na nedostojen način, ker so bile protiusluge, za katere je letal g. Milojević od Poncija do Pilata, nazadnje pa prišel k invalidom.

Naša organizacija na znotraj je še slaba, za kar smo krivi sami. Samo zahtevamo delo, ne delamo pa ne dosti. Predlaga, naj bi sami odbori udruženja izdajali vojnim žrtvam pomoč preko finančnih blagajn. Na ta način bi prišli do organizacije. Država ne izda zakona. Treba bi se bilo skoro poslužiti nasilnih sredstev, ker so legalna že izčrpana. Ker bo skupščna, zasedana 20. oktobra t. l. bi bilo treba, da se vsi zberemo 16. ali 17. oktobra z devizo »zob za zob«.

Tov. Nerančič predlaga, da se sprejmejo resolucije, ker včeraj se je samo razgovarjalo in nič zaključilo. Vpraša zakaj se je ustanovila invalidska zadruga, brez, da bi rešil o tem prejšnji kongres.

Dr. Mladenović pripomni, da je zadruga osnovana po zakonu o akcijskih društvih, torej popolnoma zakonito in samostojno. Zadruga je čista in ne more preiti v kapitalistične roke. — Zato ni reševal o tem kongres, pač pa je rešila plenarna seja. Obsoja, ker se napadajo dobrotvorci, posebno g. Milojević. Ali se mu je dal kak denar? (Odgovori ne.) Nadalje govori o brezplačnem zdravljenju ter o invalidskem zakonu ter pravi, da je sedaj še mogoče popraviti. Novi upravi naj se da dolžnost in možnost, da vporabi prava sredstva za nov zakon. Glede specijalnih komisij in redukcij se dolži upravo, da ni nič učinila. Zavzela se je v polni meri. Predlaga interpelacijo, da se nobeno uverenje ne more zato ukiniti, ako invalid nima dokumenta.

Tov. major Gardić konštatira, da dosedanje delo kongresa ne more prinesti ničesar invalidom. Zakaj se ne govori samo o onem, kar je nujno treba. Do sedaj, kar se je govorilo, je samo prah v oči in samo kavarniška debata. — Delati moramo, zato smo poslani, da prinesemo domov dobre nade in utise. To je invalidski kongres, ki potrebuje leka. Govori pa se o stvareh manjše važnosti in o volitvah uprave. Zato bi bilo odveč, ako sedimo tukaj in rajše takoj sestavimo listo in izvolimo nov odbor, pa pojdimo z istim rezultatom dela nazaj domov.

Izvestje o delu ni samo stvar središnega odbora, temveč tudi delegatov širšega odbora in plenarnih sej.

Danes pa oni kritizirajo sami svoje delo. Napadajo se danes zopet samo osebnosti. Taktika invalidov ne smejo biti samo bombe, puške in kri.. To smo že dali, sedaj pa je treba, da se sporazumemo. O redukciji pravi, da je kača

oživljena, predno je solnce obsijalo to zemljo. Vendar pa je rešila tudi dosti invalidov pred lažiinvalidi. V Bosni smo združeni izbacili sami take ljudi. Pomislimo, kaj bomo prinesli svojim tovarišem iz kongresa?

Tov. Radović govori, da je bila za invalide najhujši udarec dvostroka redukcija. Navaja kako je podvzeti mere. V zakonu stoji, da imajo invalidi prvenstveno pravo na državne službe. Invalidi pa so reducirani iz služb, ako niso povoljni tej ali oni politični sstranki. V prvi vrsti pa jih je izbacilo minnistrstvo za socialno politiko.. Na njih mesto so došle brhke gospodične, ki nič ne delajo, temveč so za zabavee, medtem ko vojne žrtve propadajo na ulici.. V Črni gori invalidi devet mesecev že niso prejeli pokojnin. Nadalje toži, kako grdo se postopa z družinami padlih.

Delegata Poljak in Baltić kritizirata postopanje vlade pri sprejemanju invalidskega zakona.

Tov. Gazari kritizira obračun dohodkov in izdatkov in da bi moral biti podpisan od vseh članov odbora. Zato je naravno, da so proti njemu celo delegati plenuma. Govori o redukciji invalidov v Dalmaciji. Pozvanih je bilo na pregled pred specijalno komisijo samo 200 invalidov in ti so vsi ostali. Veliko pa je bilo nepozvanih reduciranih in so brez rok in nog, celo slepi. V oddelku socijalne politike v Splitu je bilo nameščenih 6 invalidov, pa so bili vsi reducirani. Od njih pa je bil samo eden brez kvalifikacije. Mesto njih so ostali avstrijski špijoni. Kar pa se tiče trafik, omenim, da je bil slučaj, da se je dala trafika mesto invalidu, — multimilijonarju.

Tov. Meznarič kitizira delo središnega odbora, ki ga obsoja, da ni delal inicijativno, temveč konservativno. Govori o izvestju, o krizi vlade in invalidskem projektu. V državi bodo še politične borbe. Izvolile se bodo v skupščino osebe, ki jih pošljejo sami invalidi. Vsak delą po svojem načrtu in vsaka stranka ima svoj program in nekak četverokot ali okvir za vprašanja socijalne politike. Vsaka stranka pa po svoje rešuje socijalno vprašanje. Nova uprava naj s pažnjo revidira samo svoje partijske koristi, a ne narodove.

Govornik nima nič proti g. dr. Žerjavu, toda trdi, da noben načrt invalidskega zakona ni njegov princip in tudi ne onega režima, ki vlada. Dr. Žerjav je pod svojo vlado znal, da ono, kar smo mi natisnili ne bo nikdar sprejeto. Načelo »tvoja noga je več vredna kot moja« ni pravo. Pri tem misli na oficirje in druge šarže, ki se ločijo v podpori. Penzija ne sme biti za enega višja kot za druzega. To je udruženje že povdarjalo. Razlike med inteligenco in neinteligenco ne sme biti. Ako bi v udruženju ne bilo koservatizma, bi vlada ne imela prilike postopati tako. Z dodatki država samo miri duhove, ker ne doprinese zakona. Udruženje bi moralo odbijati te miloščine in s tem bi prisililo vlado za zakon. Udruženje je krivo v pogledu sestave specijalnih komisij, ker tega ni zadosti branilo. Pedstavnik udruženja bi v komisiji moral to izposlovati.

Vsa naša organizacija ne stoji na pravem temelju in nima zadosti odporne sile. Izvršni odbor v Ljubljani ni temu potrebnega učinil.

Invalidsko vprašanje se ne bo nikdar rešilo, ako se ne bo pritisnilo na ligo narodov. Govoril je tudi, da ni prave razdelbe delegatov v pogledu relacije glasov po podružnicah. Ljubljana ima v primeru s podeželskimi podružnicami veliko več članov, vendar pa tudi samo enega delegata. Tudi neproporcijonalnost je kriva današnjih neuspehov. Ni svobode in hoče se terorizirati. Drugače organizirano udruženje bi bilo bolje uvaževano pri vladi.

Tov. Pavlovič kritizira režim, ki ne obrača pažnje našemu vprašanju. Hvali delo središnega odbora, ki je sicer napravil male pogreške, vendar se ne sme obsojati, temveč mu dati direktive za nadaljno delo. Odobrava, da daje inv. zadruga posojila proti 12% obrestmi, ker banke dajejo celo s 30 do 36%. Kritizira delo specijalnih komisij in to, da človek nima pravice do pritožbe. Iz državn. služb so izbaceni uradniki z otroci zato, da ni treba plačevati dodatkov za deco. Vojne odškodnine ne dobi, kdor nima strankarske karte. Pri kuluku so bili reveži invalidi prisiljeni delati; drugi zdravi so pa plačali po 70 Din. Kritizira, da je že sestavljena kandidatna lista in da se hoče prejudicirati volitev odbora.

Delegat tov. Šuljak priporoča, da bi se izvršni odbori reorganizirali v oblastne in okrožne odbore.

Nato se ob 12 preloži zasedanje na popoldne.

Popoldne ob 2. uri otvori tov Dimitrijevič zopet kongres.

Prečita se pismo invalidov iz Zemunskega zavoda, ki pooblaščajo dr. Ježa, da jih zastopa na kongresu.

Tov. dr. Mladenovič odgovarja tov. Lazareviču, da je radi tehničnih neprilik nemogoče tiskati tako obširno izvestje 10 dni pred kongresom. Objasni tudi zapuščino Milojeviča, zato se mu je zajedno poslala brzojavka, da se da pobuda drugim dobrotvorcem in poklonitelјem. Govori o vojni odškodnini, o fondu kneza Mihajla, o lečenju invalidskih družin, o podporah in pokojninah, katere minister financ noče izplačati prej, dokler ne pregleda koliko bo invalidov.

Glede redukcije invalidov iz služb, središni odbor ni mogel delati, ker mu izvršni odbori niso poslali poročil. Kar se je moglo se je naredilo n. pr. v Ljubljani, kjer so zopet sprejeti nazaj. Odgovarja tov. Meznariču, ki je predbacival, da delo središnjega odbora ni bilo konservativno in da bi se moral središnji odbor nasloniti na ono politično stranko, ki ima največ dela za invalide ter da se ni brigal za to, da bi se v § 278. finančnega zakona sprejela višina invalidskih dodatkov. Navaja kako je središnji odbor delal pri ministrstvu, toda na žalost ni bilo podatkov.

Tov. dr. Uroš Stajič odgovarja predgovornikom in hvali, da je bila objektivna kritika. Sramota pa je za nacijo, da ni še danes rešeno vprašanje vojnih žrtev. Ne sme se staviti vse vprašanje na državo, veliko smo odgovorni sami, ker nismo delali, bili kompaktni in močni. Taktike nismo imeli dobre. Cel čas vodimo politiko lepih fraz, ko je pa čas, da se privede h kraju, počnejo voditelji popuščati.

Taktika se mora spremeniti v taktiko dela, ki se pa ne sme pripisovati kar za celo leto naprej. Država ne more nikdar plačati onega, kar smo zaslužili. V kolikor država ne more dati, je treba, da na lastnih progah storimo tako, da ustanavljamo zadrugarstvo, ki je največji protivec kapitalizma. V ta namen je že ustanovljena centralna zadruga in sicer ne na zadružni, temveč na bančni osnovi. Niti en član nima 300 akcij. Bolje je, da delamo za zakon, da se organiziramo in za samopomoč, mesto da vodimo osebne borbe. Ako bomo nastopali edinstveno, bomo dobili invalidski zakon. Organizacija se mora učvrstiti, izbaciti osebna nasprotstva in izbrati sposobne odbore.

Ne sme se pa udruženje izrabljati v osebne stvari.

Tov. Mrvaljevič govori o izvestju in da so predgovorniki kritizirali delo središnjega odbora in da ni nič delal, nihče pa še ni pokazal, kako naj se dela.

Govorita tov. Reljič in Kosanovič za nadzorni odbor. Dolžnost je bila, da se financiranje organizacije postavi na zdravo podlago. Treba je bilo, da se napravi finančni pravilnik. Nihče od odbora ni napačno postopal. Izmed izvršnih odborov ni ne eden poslal tromesečne bilance (ugovarjanje Ljubljana). Izvršni odbori se niso zadosti obračali na središnji odbor. Žalostno je tudi, da se je moral središnji odbor spopolnjevati. Iz odbora je treba izbaciti paradne člane. Nadzorni odbor je pregledal vse knjige, bilanco in račune, ki so podpisani in poverjeni. Glede 4‰ ni bil nadzorni odbor upravičen suspendirati rešenje. Ne en izvršni odbor (izvzemši Slovence) ni napravil toliko kapitala, da bi vzdrževal svojo pisarno. Slovenci pa so dobro organizirani, to se je priznalo tudi v izvestju. (Ugovori, nastane velik krik, predsednik neprestano zvoni.)

Predsednik Dimitrijevič odredi glasovanje o izvestju in da 10 minut odmora.

Po tem času da predsednik na glasovanje najprvo samo izvestje upravnega odbora. Sprejme se enoglasno.

Kongres sprejme tudi izvestje o blagajni in da enoglasno razrešitev upravnemu odboru.

Po dolgem prerekanju se kongres zedini in sprejme v poimenskem glasovanju tudi izvestje nadzornega odbora, a uničuje odločbo plenarne seje od 11. maja t. l. glede razdelitve 4‰ monopolskega denarja na izvršne odbore. Za predlog je bilo 69 delegatov, proti pa 24, vzdržalo se je pa glasovanja 14 delegatov.

Iv. Vuk:

Trije prijatelji.

To je bilo — kaj bi tajil — v Mariboru. Kake pol ure iz mesta je na holmcu stala napol razpadla viničarija. Sedaj že ni več sledu o nji. Po mestu in okolici so si pripovedovali ljudje, da v tisti viničariji straši, da se prikazujejo vsakovrstni duhovi, kakor: starec s sivo brado in belim plaščem, trije črni ljudje z ognjenimi očmi in več drugih prikazni. Vsako mlado nedeljo (nedeljo po mlaju) pa gredo starec s sivo brado in belim plaščem in trije črni ljudje z ognjenimi očmi v procesiji iz viničarije v par sto korakov oddaljeno cerkvico, ki se imenuje Kalvarija, s priimkom: nemška. (Zakaj ravno nemška, ne znam, sodim pa, da zato, ker je v tistih časih moralo biti vse nemško. Če ne v resnici pa po imenu.) Ponoči si ni upal nikdo v bližino tiste viničarije in bolj bojazljivi so se je ogibali celo podnevu. Pravili so, da se vidi večkrat ponoči v hiši luč, dasi že nekaj let nikdo ne stanuje v njej. Zadnji njen prebivalec se je baje obesil v nji, saj bil je obešen, ko so ga našli. In mnenje mnogih je bilo, da nikdo drugi, nego on, tisti obešeni, hodi nazaj in išče pokoja. Čuvaj vinogradov je vedel praviti, ko se je približal k tisti hiši (kar je pa bilo vedno jeseni, ko grozdje zori), kako je ropotalo, šumelo in cmokalo.

Nekega dne, ko so bile govorice posebno živahne in je bilo celo v nemškem časopisu nekaj čitati o tisti hiši, so sedeli v gostilni gospodje iz Mačkovec, Zajčevec in Trioglove. Pili so vsak svoj četrt, zakaj mesec se je bližal h koncu.

»Kaj pa ti rečeš, Jezik«, je vprašal Bombardon in razlomil žemljo za večerjo, ki je stala takrat dva krajcarja.

Tudi Jezik je segel po žemlji in molčal. Fekeleš pa je pokadil cigareto in srknil iz kupice.

»Moje mnenje je, da si vendar enkrat ogledamo tisto reč. Mogoče, da ne bo zaman.«

»Pa si oglejmo«, reče Jezik.

»Moje mnenje je«, nadaljuje Fekeleš, da pomagamo kulturno vzgajati naš narod in ga prosveščati. Če kaj od tega pade tudi Nemcom, pa naj odpade. Mogoče, da nam bodo za to hvaležni.«

»Ne razumem«, ga pogleda Bombardon z žemljo v ustih. »Kaj imajo strahovi opraviti s kulturo in prosveto?«

»Ne razumeš«, je rekel Fekeleš in pokazal zdrave, bele zobe. »Kaj ne veš, da na strahove verjame le neomikan, neizobražen človek. Ti tega ne verjameš, jaz tudi ne. Mi vemo, da ni strahov, da je to le bedarija in izmišljotina tistih, ki si kakšnega pojava ne morejo, ali pa so preboječi, da bi si ga razložili in poiskali njegov izvor. Če torej mi odpremo ljudem oči in jim dokažemo, da ni strahov, nego da nekdo samo plaši naše dobro ljudstvo, je storjeno mnogo na poprišču izobrazbe.«

Bombardon je prikimal. Odgovoriti ni utegnil, ker je jedel.

Tedaj pa je stopil v gostilno dijak Šelatnik, ki pa je bil bolje znan pod imenom September, ker je študiral že nekaj let več, nego bi mu trebalo, ako bi se lažje učil. Bil je tudi Št. Martinčan, samo ne Trioglovčan, nego iz občine Graišiške, ki meji na občino Trioglovo. Že od daleč je zavihtel klobuk.

»Pozdravljeni gospoda Trioglovčani!«

»Zdrav«, so odgovorili vsi trije.

September je prišel.

»Gospoda, vas iščem.«

»Glej, tu smo!«

»Veseli me«, je rekel September.

Fekeleš pa je naredil z ustmi kakor zajec pri deteljici.

»Zakaj nas pa iščeš?«

»Pomoči potrebujem, gospoda.«

Vsi trije so naredili zelo resne obraze in Bombardon je postavil pred njega žemljo.

»Dva krajcarja še imam. Jej!«

Jezik pa je odvrnil:

»Zmotil si se pri vratih, amice ... Zakaj, sami smo potrebni pomoči!«

Fekeleš pa je še zarežal:

Kongres daje razrešitev nadzornemu odboru.

Tov. Nedič čita izvestje odbora za prošnje in pritožbe. Nato se otvori diskusija pri kateri govore tov. Nedič, dr. Turk, Meznarič in Kunovčič.

Z ozirom na predlog odbora za prošnje in pritožbe se imenujeta gg. dr. Jež in Biodrag Acimovič za častna člana udruženja. Kongres sprejme to z navdušenjem in ploskanjem.

Tov. Nedič govori, da so po šestih letih prvikrat imenovani častni člani ter pozdravlja in gratulira gg. dr. Ježu in Acimoviču v imenu kongresa.

Med tem ko posamezni delegati iskreno segajo v roke navzočemu g. dr. Ježu, pristavlja tov. Nedič, da bi li bilo dosti izmed činovnikov toliko zaslužnih, da bi dobili častno članstvo vsled svojega požrtvovanja za vojne žrtve.

Kongres se prekine ob 7. uri zvečer, nadaljuje pa se drugi dan 17. junija t. l. ob pol 9. uri dopoldne.

Najprvo prečita tov. Demitrijevič pozdravne depeše invalidov iz Beograda in Vračarja.

Na dnevnem redu je točka o spremembi pravil.

Tov. Krušič predlaga naj kongres pooblasti plenarno sejo, da izdela načrt pravil, jih odobri in predloži ministrstvu v odobrenje.

Kongres sprejme ta predlog.

Nato preide kongres k volitvam novega središnjega odbora. Predsednik predlaga sestavo kandidacijskega odbora v katerega naj prideta po dva člana iz vsakega izvršnega odbora. Po odmoru 10 minut je bil ta odbor sestavljen ter se je odstranil v stranske prostore.

Med tem časom pa je govoril g. dr. Jež. (Njegov govor smo v celoti prinesli v 12. številki »Vojnega invalida« z dne 1. junija t. l.

Tov. dr. Mladenovič predlaga, kako bi bilo treba financirati udruženje. Finančni pravilnik se je zavlačeval, ker ga je moral odobriti minister za socialno politiko po mišljenju ministra za finance. Med tem se je sestavil začasni proračun, katerega načrt je plenarna seja predložila kongresu za stalni proračun leta 1925. V splošni budžet je treba, da pridejo poleg postavk središnjega odbora tudi one izvršnih odborov, da se vidi kretanje celokupnega udruženja.

Kongres se mora baviti z dohodki, da se ne bomo naslanjali le na državo.

Izvršni odbori niso še plačali 10%, ki so sicer stavljeni v proračun.

Središnji odbor pa se ne sme baviti s trgovskimi posli.

Tov. Nedič predlaga, da se sprejme proračun brez vsake diskusije in dodaja tri predloge:

1. da se središnji odbor pooblasti za dogovore glede najetja 10 milijonskega posojila pri poštni hranilnici in o tem odloči potem plenarna seja;

2. da more središnji odbor plasirati vse invalidske fonde pri zadrugi tako, da jih vporabi za invalidsko zadrugarstvo in more kreditirati invalidom posojila po pravilniku, ki ga predpiše plenarna seja;

3. da more izhajati »Ratni invalid« dvakrat na teden s predplačili za člane po 40 Din, za ostale pa po 80 Din, brez ozira na vsestranski deficit.

Tov. Lazarevič ugovarja, da je v proračunu od članarin predvidenih 600.000 Din v prejšnjem budžetu pa le 16.000 Din. Ker nosi proračun letnico 1924. bi bilo lahko udruženje po 1. januarju 1925 brez proračuna.

Tov. Mladenovič pojasni, da so članarine za 1924 in 1925 predvidene s 60.000 Din ter je budžet narejen za 1924/25.

Tov. Mrvaljevič govori, da ima »Ratni Invalid« samo 3000 naročnikov in vsako leto 100.000 Din deficita. Obžaluje, da niti delegati niso čitali »Ratnega Invalida«, ker napadajo na kongresu stvari, o katerih je mesece in mesece pisal.

Tov. D. Ilič se sklada, da izhaja list dvakrat tedensko. Ker se bo gotovo to leto rešilo invalidsko vprašanje, mora biti vsak invalid naročnik lista, ker se bo na ta način vzdržal iz svojih sredstev.

Tov. Gazari predlaga, da se list tiska tudi v latinici, ker člani preko Save ne znajo cirilice.

Tov. Glavič pa hoče, da list izhaja le enkrat na mesec, toda piše naj samo o invalidskih stvareh, pa bo dovolj čitan.

Dr. Mladenovič pravi, da bi list lahko izhajal tudi v latinici pa bi moral dobivati članke od zunaj. Od Slovencev piše samo dr. Zupanič in sicer v cirilici.

Pride na glasovanje budžet, ki se sprejme z dodatnimi predlogi tov. Nediča pod 1. in 2., glede točke 3. pa se sprejme, da list izhaja tudi v latinici in v slovenskem jeziku, o čemur se izda odločba na plenarni seji.

O točki »Taktika« se ni razpravljalo, ker se je že poprej objasnila.

Pojavi se kandidacijski odbor, ki objavi listo novega odbora.

Celokupna kandidatna lista se enoglasno sprejme in je tako izvoljen nov odbor.

Govoril je še izvoljeni vojvoda Ilija Birčanin-Trifunovič, ki pravi, da zastopa rezervne oficirje četnike in ni imel prilike govoriti, kako si zamisli delo v upravi. Ker pripada predvojnemu srbskemu revolucionarstvu ni človek za kompromise, temveč za voditi borbo — ne more prositi, ker bi ogrožal dostojanstvo bojevnikov. Kdor ima pravico mu ni treba prositi, ako že mora, naj to stori dostojanstveno, ako pa treba, naj se bori. Zato daje svoje izvolitev kongresu na razpolago. Kongres pa ga ponovno potrdi.

Tov. Nedič prečita resolucijo kongresa. (Objavljena že v 12. številki »Vojnega Invalida«.) Sprejme se z navdušenjem in ploskom. Sklene se, da se izroči resolucija v deputaciji Nj. Vel. kralju.

Ob 1. uri popoldne se zaključi kongres s pozdravom vseh delegatov in vojnih žrtev.

Oprostitev davkov.

Središnji odbor v Beogradu je prejel odlok po katerem so težji invalidi oproščeni državnih davkov. Ker je to zelo važnega pomena za marsikaterega tovariša objavljamo dotični odlok, ki se glasi sledeče:

Ministrstvo financ generalna direkcija neposrednih davkov, br. 12.339 z dne 7. maja 1924.

Udruženje vojnih invalidov v Beogradu.

Udruženje naj obvesti vse svoje člane, kateri so priznani za *polne invalide*, da vsak zase zaprosi s kolekovano prošnjo za osloboditev osebnih davkov pri pristojnih finančnih upravah pri katerih jih dolgujejo in naj se sklicujejo na čl. 74. točka *»e«* zakona o neposrednih davkih.

Načelnik: *Mil. Karapancić.*

To rešitev posnemamo po »Ratnem Invalidu«, nismo pa dobili še nikakega pismenega obvestila. S tem, da smo vsi invalidi enakopravni, mislimo, da ne bodo oblasti delale izjem v nobenih pokrajinah. Odlok govori izrecno, da naj se obveste vsi člani udruženja, toraj gotovo velja to povsod, ako prav bi finančno ministrstvo poslalo tozadevno rešitev lahko tudi vsem večjim odborom.

Za nas je samo vprašanje to, ker so imenovani »polni invalidi«. Stari srbski invalidski zakon nima invalidov po procentih kakor pri nas, temveč samo tri kategorije. Sedaj pa lahko ugibamo od katerega procenta naprej se lahko pri nas priznava invalid za polnega. Po naših dosedanjih diskusijah, posebno pri načrtu bodočega invalidskega zakona, ki bo izrecno tudi kategoriziral invalide cele države, se lahko smatra vsak invalid nad 50% delazmožnosti za polnega, od 80% naprej pa celo za popolnega ali težkega.

Vsi taki invalidi se toraj lahko poslužujejo gori omenjenega odloka in vlagajo kolekovane prošnje. Čudno se nam zdi zakaj »kolekovane«, ker gre vendar za prostost dajatev.

Koleki znašajo običajno 5 in 20 Din.

Grozen čin invalida.

Marsikatero strašno dejanje, ki bi ga drugače mogoče ne bilo, je danes posledica razmer in današnjega socialnega položaja. Tako je tudi v nedeljo dne 6. julija t. l. postal žrtev takih posledic nedolžen človek, ki je vršil samo svojo dolžnost in poklic in sicer finančni stražnik Brinšek, ki je bil službeno na Golici ob Koroški meji pri Jesenicah. Zelo moramo pomilovati in obžalovati grozen čin, ki ga je storila roka vojnega invalida Ledererja. Prerezal je Brinšku vrat tako, da je v kratkem na mestu umrl.

Predstavljajmo si poleg bede, o kateri vedno jadikujemo in tožimo vsi, še slabosti človeške, ki so tako pogoste pri vojnih invalidih, ki so se vrnili iz vojne, ter nam bo marsikaj razumljivo.

»Pa sploh mi nismo niti »posojilnica«, niti »banka«, še manj pa podporno društvo.«

September se je jel smejati in odrinil ponujeno žemljo. Segel je v žep in privlekel na beli dan cel petak — prosim vas, h koncu meseca — pa cel petak.

Trem prijateljem so skočile oči iz jamic, tako so bulili v tisti naslikan papir. Vsa resnoba je izginila z lica.

»Ali pa je resničen in pravi?« se je oglasil Fekeleš, da skrije svoje presenečenje in radost.

»Pravi, bogme«, je rekel September in položil petak na mizo. »Oglejte si ga, če ne verjamete.«

Bombardon si ga je ogledal natančneje.

»Zelo oguljen je že, siromak«, je rekel, »dasi ni dvoma o njegovi resničnosti in pravičnosti. Kaj lahko pa se zgodi, da bi izgubil svojo vrednost in dobro narediš, amice, da ga menjaš.«

September je vtaknil petak v žep in rekel:

»Potem pa hajd z menoj. Vem za dobro in pošteno menjalnico. Tam se pomenimo o važni stvari, ki pa je nujna.«

Vsi so sledili brez obotavljanja.

Ko so prišli v tisto »menjalnico« za katero je vedel September in so »privezali dušo«, kakor se je izrazil Jezik, se je Fekeleš obrnil k Septembru:

»No, sedaj pa govori, kaj imaš nujnega!«

September se primakne bližje in jame govoriti s tihim glasom:

»Tisto viničarijo pri Kalvariji poznate?«

»Gotovo«, so odgovorili istotako tiho in strnili glave.

»Tam straši.«

»Pravijo.«

»Kaj vi ne verjamete?«

»Treba je prej rešiti vprašanje, kakšni so strahovi, živi in s kostmi, ali mrtvi in brez kože, predno odgovorimo na tvoje vprašanje.«

»To bi se preveč zavleklo«, je mahnil September z roko. »Stvar je taka. Šestošolci in realčani so si preskrbeli tri goske in deset steklenic vina. Boštjanu, saj ga poznate, iz Malotedenske fare je doma, je sestra poslala forint, za kar je kupil tobaka za cigarete. Jutri zvečer se odpravijo v tisto viničarijo, kjer si narede veselo noč. Pekli bodo goske, pili vino in kadili cigarete in kvartali, zakaj varni bodo tam pred profesorji in gospodinjami.«

Bombardon se je nasmejal.

Fekeleš ga je jel karati z veselim glasom:

»Tele si, Bombardon. Kaj se smeješ sedaj, ko sklepamo o važni zadevi?!«

»Kaj si ti pri njih«, vpraša Jezik Septembra.

»Seveda sem«, je rekel September. »Samo ne smete me izdati.«

»Ti si izdajalec, amice«, je rekel Jezik.

September pa ga je pogledal.

»Pa bi rad pil zastonj?«

»Zakaj bi ne pil, če bo?«

»In jel gosi?«

»Gotovo?!«

»In kadil cigarete?!«

»Kakopa?!«

»Pa vse to pridobljeno na izdajalski način?«

»O tem ne razmišljam.«

»Pa si seziva v roke«, je vzkliknil September.«

»Rad, amice. Jaz bom pil, jedel in kadil, tebe pa obesijo«, je pomigal Jezik z brkami.

»Koliko vas pa bo«, je vprašal Bombardon.

»Kakšnih dvajset.«

»To bodo pa kmalu gotovi s pojedino«, je rekel Fekeleš.

September pa je omenil:

»Mislim, da jim ne pustite časa?!«

»Tudi jaz mislim, da ne«, je potrdil Jezik.

Bombardon je vprašal oprezno:

»Pa ženska ne bo zraven?!«

»Ne. Kaj pa hočemo z njimi«, je odgovoril ogorčeno September. »To bi pokvarilo zabavo, kakor povsod. Dijaki pa se hočejo veselo zabavati, ne hlapčevati«.

»Gotovo. Vprašal sem le, ker bi to bila sitnost in ne vem, če bi se lotil kakšne akcije v tem slučaju.«

September bi sicer rad vedel, kaj mislijo narediti, a odgovorili so mu, da se to ne da kar

ške duše, ki ima slaba nagnenja. Kar se vedno bojimo, da se bo enkrat rodilo iz tega stanja, ako gledamo in opazujemo današnje stanje posebno med našimi vrstami, se je na žalost že pokazalo. Obup rodi veliko groznega in žalostnega. To si moremo sklepati tudi pri invalidu Ledererju, ki je prišel tako daleč, da je storil tako žastno dejanje. Bil je dolgo brez službe kot 60% invalid brez noge. Ne bomo na tem mestu raziskavali kje je krivda, da je bil z ženo in dvema otrokoma brez kruha in si je pomagal s tihotapstvom. Kot rojen Korošec je tihotapil blago iz Avstrije v našo državo. Mogoče je bila tudi na njem krivda, da se ni na drug način preživljal, moralo bi se pa kot invalidu vseeno dati možnosti in podlage za pošteno življenje.

Naravno, da ga je finančna oblast pritisnila, saj to je moralo biti, ker ona je imela samo to dolžnost, ali človek je pri tem videl sovražnika proti sebi. Izbral si ga je neupravičeno v nedolžnem finančnem uslužbencu Brinšku. Ker niso mogli več nevarnemu tihotapcu Ledererju zaupati, ga je moral finančni stražnik Brinšek spremiti na Golico, na koroško mejo, kjer se je hotel sestati radi pogovora s svojim očetom. Vse slabosti človeške duše so se porajale ob tej priliki v Ledererju, ki jih je združeval še bolj njegov mizerni položaj, da so povzročile nepremišljeno grozno dejanje. Slabost je premagala in Lederer je v družbi umoril nedolžnega Brinška, potem pa pobegnil čez mejo poleg dveh tovarišev. Roka pravice ga je sicer zalotila, ali nazaj ne bo mogla dati onega nedolžni žrtvi in prizadetim družinam, kar je rodila sama mizerija.

Uradni del.

Deželno sodišče v Ljubljani, oddelek XIV. obvešča s tem vse invalide, vojne vdove in v invalidskih stvareh zainteresirane stranke, da so invalidski posli v Sloveniji, ki se tičejo pokojnine (invalidnine), razdeljeni od 1. julija 1924 na deželno sodišče v Ljubljani ter okrožna sodišča v Celju, Mariboru in Novem mestu. Za pristojnost je merodajno bivališče invalidovo, vojne vdove itd. Pri strankah, ki bivajo stalno v inozemstvu, se ravna pristojnost po njihovi domovni občini.

Za službe. Radi 7 paznikov pri deželnem sodišču v Ljubljani, kateri razpis smo objavili že v predidoči naši številki, dodajamo še, da je rok za vlaganje prošenj podaljšan do 30. julija 1924.

Mesta paznikov so razpisana pri moški kaznilnici v Mariboru. Pogoji so v smislu urad. zakona za zvaničnike. Prošnje je vlagati na ravnateljstvo moške kaznilnice v Mariboru do 20. julija t. l.

Razpis bifeja na postaji v Modošu objavlja subotiška žel. direkcija. Ponudbe taksirane s 100 Din vlagati je do 26. julija t. l. Isti dan se vrši licitacija. Pogoji se dobe pri gori omenjeni direkciji.

Natečaj za trafike. Uradni list št. 63 od 12. t. m. razpisuje nastopne trafike: Črešnjevec št. 5, davč. okr. Slovenska Bistrica; Kokoriče št. 16, davč. okr. Ljutomer; Arclin št. 13 in Šmartno št. 22, davč. okr. Celje; Mišji dol št. 10 in 22, davč. okr. Laško; Velike Rodne št. 7, davč. okr. Rogatec; Vinička vas št. 22 in Rožengrund št. 35, davč. okr. Sv. Lenart - Slovenske gorice; Zakelj št. 19, davč. okr. Ptuj; Libanja št. 18, davč. okr. Ormož; Zverinjak št. 41, davč. okr. Brežice; Rakovci in Tešanovci, davč. okr. Murska Sobota. Slednji trafiki sta novi. — Prošnje je vlagati na Finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru do 5. avgusta t. l.

Išče se služkinja za domača dela, samica stara od 16 do 22 let k neki manjši družini v Ljubljani. Imela bi oskrbo v hiši in plačo po dogovoru. Prednost imajo hčerke vojne sirote ter hčerke invalidov in vojnih vdov. Ponudbe naj se naslovijo na Izvršni odbor Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica v Ljubljani.

Invalid - brusač išče mesta pri kakem večjem podjetju ali žagi. Prosijo se tudi tovariši čitatelji, da ga eventuelno priporočijo ako vedo, da bi bilo kje kako mesto. Ponudbe naj se sporoče Izvršnem odboru v Ljubljani.

Zahvala. Podružniški odbor U. V. I. v Mariboru se tem potom iskreno zahvaljuje g. Mariji Slanič, trafikantinji v Mariboru za znesek po 200 Din, ki ga je velikodušno poklonila v prid podpornega sklada vojnih žrtev. — Josip Fras, tajnik. Anton Krpek, predsednik.

Ponudba. Moja sestra, ki je umrla 1. marca t. l. je potovala po svetu s skioptikonom, ker je bila nezmožna dela. Aparat je kompleten, zelo prikladen in malo obrabljen. K njemu spada tudi priprava za električno luč in aciteljenski aparat, ki služi eventuelno tudi za luč v hiši. Sedaj bi rad prodal skioptikon z vsemi pritiklinami za jako zmerno ceno. Mogoče se bo našel kak kupec med invalidi, ali pa bi se priporočila moja ponudba društvom. Po dogovoru bi se lahko eventualno tudi plačevalo na obroke. — Ogleda se lahko vsak čas na mojem domu v Drsteli ät. 15, p. Sv. Urban pri Ptuju. — Martin Sužnik.

Naše gibanje.

Dopis iz Ptuja. Avstrija, najbolj siromašna nasledstvena država, ki trpi strašno krizo, je vendar po svojih razmerah našla toliko uvidevanja v socialnem vprašanju, da je svojim tisočerim vojnim pohabljencem osigurala obstanek in sprejela invalidski zakon, po katerem so bile vojne žrtve dokaj boljše preskrbljene kot pri nas. Sedaj pa deluje vlada na zboljšanje vprašanja invalidov pri čemur jo podpirajo vse skupine ne glede na strankarstvo. Kaj je storila tamkaj država za vojne žrtve, priča veliko ličnih družinskih hišic okoli Schönbrunna in Hüttelfelda, ki so last invalidov in vojnih vdov.

Tamkaj je bilo toliko uradništva odveč, pa vendar nikjer niso reducirali invalidov. Nekateri so se sicer sami javili, ker jim je država pri redukciji izplačala lepe milijone. S temi kapitali so si napravili trgovine in privatna zaposlenja. V splošnem tamkaj ni opažati velike nezadovoljnosti med invalidi. Prejemki na pokojninah so v danih razmerah dobri. Vidi se, da se dela tamkaj z dejanji, pri nas pa s tolažbami in frazami. Nikjer se ne doživlja, da bi imeli pokojnine na dolgu. Ako bi se po tem ravnale pri nas razmere, imeli bi invalidsko preskrbo, kateri pa danes ni govora. Tamkajšnje zakone naj pogledajo, ali pa v drugih državah, kjer je še veliko boljših. Peter Maroh.

Naši grobovi.

Strela je ubila v soboto 21. junija t. l. popoldne v Stari loki pod nekim kozolcem 30% vojnega invalida Petra Ojsterca. Pogreb se je vršil 23. junija t. l. na katerem je bila tudi zastopana Škofjeloška podružnica. — N. v m. p.

Razno.

Taylorjev sistem na goslih.

Neverjetno, da se danes da učiti dve legi naenkrat na goslih. Na ta način je mogoče vežbati se še enkrat hitreje. Goslači doživljajo veliko senzacijo. Iznajditelj tega taylorizma na goslih je Voldan Bedřich, profesor konzervatorija v Pragi. Njegov izum je sad dolgotrajnega dela. Znano je, da imata po dve legi na goslih sorodno označbo za prste. Zato se sedaj osem leg zniža na štiri. To sorodnost je prof. Voldan vzel za temelj svoje reforme in ustvaril monumentalno metodično delo. Cela sestava obsega sedaj tri dele. Po novem sistemu se lahko vežba takoj po izučitvi prve lege bodisi kakršnekoli šole. More se naučiti 80 pesmi in 40 študijev, kar je velikanski materijal, a pisan samo na par straneh. V teh pesmih so zastopane najlepše melodije češkoslovaške, jugoslovenske, angleške, ameriške in nemške glasbe. Vsaka od teh pesmi se more izvajati v dveh legah (tudi v sorodni legi brez vežbanja), kar znači 160 pesmi, ki bi jih bilo treba po starem sestavu tiskati, Voldanova metoda pa omogoči to polovico hitreje in ceneje. Goslač se nauči v 40 študijah obe legi obenem. Na praškem konzervatoriju so to metodo takoj razumeli in vpeljali. Ministrstvo prosvete in Češka akademija znanosti sta podelili avtorju podporo, da razširi svoje delo ne samo po Evropi, temveč tudi preko oceana. Strokovnjaki priznavajo, da naj se to delo brezprimerno razširi v svetovni literaturi tako iz sestavne, kakor iz muzikalno-melodične strani.

Odgovorni urednik: Ivan Vuk.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.

---

tako povedati, nego je treba iztuhtati načrt, ga prerešetati in pregledati. Dovolj truda jih bo še stalo to delo in do jutri večera ne bo prav nič časa za lenarjenje.

* * *

Napočil je večer drugega dne in za njim precej temna noč.

Bilo je okrog devete ure, ko so trije prijatelji stopali previdno okrog hiše in iskali vhoda. Dasi so bila okna izdrta in so te odprtine zijale pošastno, vendar se ni nobenemu zljubilo, da bi zlezel skozi okna v hišo. Vsakdo je pogledal na te odprtine nekam plašno in zdelo se mu je, kakor bi ga po hrbtu nekaj zašegetalo.

Bombardon je bil prvi, ki je pretrgal molk:

»Grda so ta okna.«

Jezik je zamomljal:

»To niso okna, nego razmesarjena žrela. Raje, bogme, zlezem na streho in od tam v hišo, nego skozi nje.«

Fekeleš, ki je pokadil ravno cigareto, je dejal:

»Moje mnenje je, da polomimo vrata. Trije bomo vendar zmogli to delo?! Tudi potrebno je, ker naši gostje bodo lažje prišli v hišo. Če bodo pa ogledovali tista »žrela«, kakor mi, se lahko zgodi, da bo naš trud in up zaman. Če že nas, ki smo vendar že kulturni in izobraženi, mrazi po hrbtih, kako naj potem njih, ki so še na potu do kulture in izobrazbe.«

Jezik je pokimal z glavo, Bombardon pa je jel ogledovati vrata. Bila so hrastova in krepka, pod zapahom in ključem.

Vsi trije so uprli svoja pleča v duri in nekaj časa se je slišalo samo urno dihanje, stokanje in nekako pokanje, kakor bi se lomile suhe veje, dokler niso zakrulila vrata, kakor stara svinja v zarjavelih tečajih in se odmaknila.

Prižgali so svečo, katero je vzel Jezik na sodniji in ki se je rabila, ko so priče prisegale. Ogledali so si z veliko zadovoljnostjo vrata, ključavnico in zapah. Zapah, železen in debel, kakor človeška roka, je bil skrivljen in na enem koncu izdrt iz stene. Ključavnica je bila zlomljena.

»O je, močni pa smo vendarle«, so se nasmehnili drug drugemu.

Jeli so ogledovati prostore. Najprej so prišli v kuhinjo. Tu je bilo vse križem, vse pobito in razmetano in prepreženo s pajčevino, ki je bila vsa pretrgana.

Bombardon je pokazal na njo.

Tukajšnji strahovi trgajo pajčevine.«

Fekeleš pa je pripomnil:

»Kakor se vidi na vratih, imajo vhod skozi okna.«

»Torej so kulturni in izobraženi«, je pripomnil Jezik, ki ga je jelo biti sram, da se je zbal tistih »žrel«. »Rekel bi celo, da bolje, nego mi.«

Bombardon in Fekeleš nista na to odgovorila, nego pokazala v strop, ki je bil predrt, tako, da se je videla skozi luknjo streha. Tudi hiša je bila vsa v neredu in nesnagi, samo, da pajčevina v nji ni bila pretrgana. Zato je mnenje Fekeleša, da je bolje, ako tudi še dalje tako ostane, obveljalo.

»Zlezimo na podstrešje«, reče Jezik, »in vzemimo s seboj ta kos peči.«

V kotu je namreč ležal precejšen kos stare okrogle peči.

Bombardon jo je vzdignil.

»Ni lahka!«

»Zato pa je iz železa«, je odvrnil Fekeleš.

Bombardon je vrgel peč na tla, da je zabobnelo, kakor bi kdo sprožil top.

»Kaj hudiča počenjaš«, se razjezi Jezik.

»Lahko koga splašiš in mi bomo zastonj čepeli tu in čakali na pečene gosi!«

»Naj jo nese Fekeleš«, je rekel jezen Bombardon. »Dober jezik ima, gotovo ima tudi dobre roke. Bo vsaj docela prepričan, da je iz železa.«

Fekeleš je pograbil peč in jo nesel po polomljeni lestvi na podstrešje. Zgoraj je sel na njo in se globoko oddahnil.

»Pje, Bombardon!«

Tako je navadno govoril, ko je bil srdit.

»Kaj bi rad?«

(Dalje prihodnjič.)